

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก 2) เปรียบเทียบการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก และ ประชาชนในพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 90 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก และประชาชนในพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 75 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกเป็นหน่วยการสุ่ม และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 43) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้ 1) จำแนกองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละอำเภอ ดายรายชื่อขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) สุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละอำเภอ โดยใช้วิธีการจับฉลาก 3) เมื่อได้รายชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนแห่งละ 2 คน โดยให้เป็นเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลละ 2 คน และผู้นำชุมชนตำบลละ 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้น และได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ชุด สำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนหรือการทดสอบเอฟ (F - test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

สรุปผล

จากการศึกษาการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด พิษณุโลก สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 149 คน จาก 75 องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 81 คน (ร้อยละ 54.4) เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลของตนไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และจำนวน 68 คน (ร้อยละ 45.6) เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลของตนมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยร้อยละ 58.4 ไม่เคยเสนอข้อคิดเห็นหรือประเด็นปัญหาในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงไม่เคยฝึกอบรมโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 41.6 องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกร้อยละ 67.1 มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีกิจกรรมให้ประชาชนสามารถพบปะแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือในข้อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 61.7 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือให้ประชาชนเสนอข้อคิดเห็นปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีการประชุมชี้แจงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมา คือ เสียงตามสาย/หอกระจายข่าว คิดเป็นร้อยละ 41.6 ตามลำดับ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกมีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06

2. ประชาชนโดยภาพรวมมีการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมผ่านทางโทรทัศน์สูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 ในขณะที่มีการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมผ่านทางเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 เมื่อวิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 ร้อยละ 57 ของผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยเคยเป็นคณะกรรมการในการร่วมพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ในขณะที่ร้อยละ 41.6 เคยเป็นคณะกรรมการในการป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม เมื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ และ

ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการศึกษากการเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปราย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก มีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 โดยรูปแบบของการจัดส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนสามารถพบปะแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือในข้อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกยังมีการแจ้งข้อมูล ข่าวสาร หรือให้ประชาชนเสนอข้อคิดเห็น/ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2540 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขเมธ แก้วมณี (2541) ซึ่งได้กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ที่ว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีบทบาทต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. โทรทัศน์ สามารถส่งข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกรับรู้ได้ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐชานนท์ ดอนเขียวไพโร และคณะ (2551) ที่ศึกษาการรับรู้และเปิดรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งพบว่าสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อนักศึกษามากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายและทั่วถึง และผลจากการศึกษาพบว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากเพื่อนบ้านและครูอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของโรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลกต่อชุมชนในปัจจุบันมีน้อยมาก ซึ่งพระมหาสุเทพ สุวณฺโณ (2551) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับ 3 สถาบันที่มีความใกล้ชิดกัน คือ ครอบครัว สถานศึกษา และศาสนา หรือ "บวร" หมายความว่า บ้าน วัด และโรงเรียน แต่ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าในภาวะที่ประเทศไทยกำลังรับอารยธรรมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากต่างประเทศเข้ามา ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีน้อยลง แม้แต่กลุ่มครูก็เปลี่ยนไปตามกระแส ทำให้คำว่า "บวร" เริ่มหายไป ดังนั้นเพื่อให้เกิดการสนองตอบต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้าน

สิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น สถาบันหลักในชุมชนจะต้องเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น

นอกจากนี้การสื่อสารโดยตรงผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ นายอำเภอ/ ปลัดอำเภอ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกที่ตอบแบบสอบถามเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากนายอำเภอ/ปลัดอำเภอผ่านการประชุมประจำเดือน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่ง ประสาน ตั้งสิบุตร (2538) ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า หากต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเกิดบนพื้นฐานข้อสัญญาของประชาชนภายใต้ข้อจำกัดของระบบนิเวศ ภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรชุมชนจะต้องให้ความช่วยเหลือ และจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยชุมชนเอง องค์กรชุมชนจะต้องเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนและจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความเหมาะสมกับการพัฒนา รวมถึงมีการให้ข่าวสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง แต่ผลจากการศึกษาพบว่าในจังหวัดพิษณุโลก องค์กรเอกชนมีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดซึ่งส่งผลต่อภาพรวมของการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่อยู่ในระดับปานกลาง

4. เมื่อวิเคราะห์ถึงการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ในขณะที่ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน ดังนั้นจะเห็นว่า เพศ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการรับรู้และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สิริพร สบายยิ่ง (2546) ที่ศึกษาบทบาทในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำแม่กลอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษา และอาชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม ไม่มีผลต่อความคิดเห็นและบทบาทในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก ในเรื่องการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพิษณุโลก จึงควรมีการพัฒนาแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม/(ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) มาตรา 67 ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่คุ้มครองและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 เพศและอายุ มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยที่เพศชายมีการรับรู้ข่าวสารและมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพิษณุโลกจึงควรมีการสนับสนุนให้เพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้น รวมถึงการจัดกิจกรรมควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับประชาชนทุกช่วงอายุ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงเหตุผลหรือสาเหตุของการไม่เข้าร่วมดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาสาเหตุดังกล่าวเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดไป ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ความตระหนักและมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น เช่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร เป็นต้น

3. ควรแยกการศึกษาวิจัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละชั้นคือ ส่วนที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 ชั้น 2 ชั้น 3 ชั้น 4 และชั้น 5 ทั้งนี้จะทำให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจนในแต่ละระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี @ สงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University
บรรณานุกรม